

*แนวทางการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

ชวัลลักษณ์ ไตรวาท^{1*} ภูมิพิพัฒน์ รักพรหมงคล²

¹นักศึกษาลัทธิศาสตร์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

²สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา เปรียบเทียบ และหาแนวทางพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำนวน 322 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 29 คน และครูผู้สอน จำนวน 293 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.991 ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแจกแจงความถี่ ร้อยละ จัดลำดับ และหาค่าความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี และด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 2) การเปรียบเทียบทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า 3.1) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนพัฒนาตนเองผ่านการอบรมหรือศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง 3.2) ควรใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ 3.3) สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการงานในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3.4) สามารถวิเคราะห์ และใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจอย่างถูกต้อง 3.5) ควรปรับตัวได้ดีเมื่อต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงภายในหรือภายนอกโรงเรียน 3.6) ควรจัดสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวกับงานในหน้าที่อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนา; ทักษะที่จำเป็นของผู้บริหาร

* Received: 2025-10-19, Revised: 2025-11-16, Accepted: 2025-11-27

Guidelines for Developing Essential Competencies of School Administrators in the Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 1

Chawanlak Traiwat^{1*} Poompipat Rukponmongkol²

Master of Education Program educational administration course Kamphaeng Phet Rajabhat University
Educational Administration Program, Faculty of Education, Kamphaeng Phet
Rajabhat University

Abstract

This research aimed to study, compare, and identify development guidelines for the essential skills of school administrators under the jurisdiction of the Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 1. The sample group consisted of 322 participants, including 29 school administrators and 293 teachers. The research instruments were questionnaires with an Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranging from 0.80 to 1.00, and a reliability coefficient of 0.991. Data from 17 experts were also collected using structured interviews. Data were analyzed using statistical software to calculate mean, standard deviation, frequency distribution, percentage, ranking, and one-way analysis of variance (ANOVA).

The research findings revealed that: 1) The overall level of essential skills of school administrators were high. The highest average scores were found in life and career skills, followed by information, media and technology skills, and learning and innovation skills. 2) A comparison of the essential skills of school administrators, categorized by work experience and school size, showed significant differences at the .05 level. 3) Guidelines for developing essential skills of school administrators, included: 3.1) Should encourage school personnel to engage in self-development through training or self-directed learning. 3.2) Should adopt new technologies to enhance management efficiency. 3.3) Should effectively utilize information technology in school administration. 3.4) Should be able to analyze and use information for accurate decision-making. 3.5) Should be adaptable to internal and external changes. 3.6) Should maintain a proper balance between personal life and professional duties.

Keywords: Development Guidelines; Essential Skills of School Administrators

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มีจุดมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการการกระจายอำนาจให้กับทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ด้วยเหตุนี้จึงมีการกำหนดให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทยให้สอดคล้องคล่องตัว นโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ จึงกำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ทำให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการการศึกษาให้เป็นไปตามหลักการบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) เป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีทักษะใหม่ๆ เพื่อรองรับบทบาทและภารกิจที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นการคิดวิเคราะห์ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ และภาวะผู้นำแบบสร้างสรรค์ การพัฒนาทักษะเหล่านี้จึงเป็นหัวใจของการยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ การบริหารการศึกษานเน้นการควบคุม การกำกับดูแล และการบริหารจัดการตามระเบียบราชการ แต่ในปัจจุบันระบบการศึกษาต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกที่ไม่หยุดนิ่ง ผู้บริหารจึงไม่สามารถยึดติดกับแนวทางเดิมๆ ได้อีกต่อไป โดยเฉพาะการขาดทักษะที่จำเป็น เช่น ทักษะด้านดิจิทัล การเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดช่องว่างทางการบริหารและการพัฒนาองค์กรการศึกษา การขาดทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารไม่เพียงแต่ส่งผลต่อการดำเนินงานภายในโรงเรียนเท่านั้น แต่ยังกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เรียน หากผู้บริหารไม่สามารถวางแผน พัฒนา หรือสื่อสารเป้าหมายทางการศึกษาให้เป็นรูปธรรม ย่อมเกิดผลเสียต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน (ชานนท์ วรรณ, 2563)

การบริหารสถานศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และนโยบายการศึกษาที่มีการปรับตัวอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีทักษะและความสามารถในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารสถานศึกษายังขาดทักษะสำคัญหลายด้าน เช่น การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การบริหารคน การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุน การจัดการเรียนการสอน ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานและคุณภาพการศึกษาโดยรวม ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ส่วนหนึ่งมาจาก การขาดโอกาสและช่องทางในการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องของผู้บริหาร นอกจากนี้ ยังมีข้อจำกัดในเรื่องการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดและแรงจูงใจในการเรียนรู้ ทำให้การพัฒนาทักษะในด้านต่างๆ ยังไม่เกิดขึ้นอย่างเต็มที่ แนวทางในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาควรมุ่งเน้น ไปที่การจัดอบรมและพัฒนาศักยภาพอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมถึงการสนับสนุนด้านนโยบายและทรัพยากรจากหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้ผู้บริหารมีความพร้อมในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างแท้จริง (วิไลพร คงเดช, 2563)

แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า มี 3 แบบ โดยส่วนใหญ่เป็นแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ

การศึกษาระดับการพัฒนาสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแบบภาวะผู้นำ การพัฒนาสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแบบภาวะผู้นำทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคคลที่รอบรู้ ด้านรูปแบบวิธีความคิด ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการเรียนรู้เป็นทีมและด้านการคิดอย่างเป็นระบบ (ภูมิพิพัฒน์ รักพรหมงคล, 2558)

ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการคิด สร้างสรรค์ ด้านการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล และด้านวิสัยทัศน์ (วุฒิสักดิ์ คำมา, 2567)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการ พัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่าง มีประสิทธิภาพ มีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จ โดยมีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก มีหลักเกณฑ์การดำเนินงานที่ชัดเจน และมีการติดตามประเมินผลอย่าง ต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาในด้านการติดตามและประเมินผลที่ไม่สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียน และการนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ แนวทางในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ควรมุ่งเน้นการพัฒนาภาวะ ผู้นำเชิงนวัตกรรม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการ และการสร้างความร่วมมือกับชุมชนและ หน่วยงานภายนอก เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้บริหารในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับ ยุคสมัยและความต้องการของผู้เรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1, 2565)

จากความเป็นมาของปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นปัญหาผู้บริหารสถานศึกษาใน ยุคปัจจุบันกำลังเผชิญกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม และนโยบายการศึกษา ซึ่งส่งผลให้บทบาทของผู้บริหารมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในการขับเคลื่อนคุณภาพ การศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะภายใต้แนวทางการกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ที่ส่งเสริมการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหารขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะเหล่านี้ อย่าง ต่อเนื่อง ขาดแรงสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด และขาดระบบพัฒนาแบบองค์รวม ส่งผลให้ประสิทธิภาพใน การบริหารลดลง และกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาและประสบการณ์ปฏิบัติงาน
3. เพื่อหาแนวทางพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

ทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ทำงาน มีความแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2568 จำแนกเป็น ผู้บริหารจำนวน 178 คน ครูจำนวน 1,782 คน รวมทั้งหมด 1,960 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2568 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการ เปิดตารางเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 608-610) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 322 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 29 คน โดยวิธีเจาะจง และครูผู้สอน จำนวน 293 คน โดยทำการสุ่ม ตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของครู แต่ละสถานศึกษา รวมทั้งหมด 322 คน

การวิจัยครั้งนี้มีการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและเปรียบเทียบทักษะที่ จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยผู้วิจัย ได้ศึกษาทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม 2) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี 3) ทักษะชีวิตและอาชีพ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ประสพการณ์ปฏิบัติงาน ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำนวน 322 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 คุณภาพของเครื่องมือวิจัยได้ค่า 0.80-1.00 โดยทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับ เท่ากับ 0.991 และเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ และแบบสอบถามแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความถี่และค่าร้อยละ ค่า t-test และ F-test กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 วิเคราะห์ข้อมูลทักษะที่จำเป็นของผู้บริหาร สถานศึกษาโดยการจัดอันดับความสำคัญของประเด็นทักษะต่างๆ ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนาทักษะที่ จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำนวน 17 ท่าน ประกอบไปด้วย 1) ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 ท่าน 2) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 ท่าน 3) นักวิชาการศึกษาหรืออาจารย์ผู้สอนระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 2 ท่าน 4) ครูผู้สอน ที่จบสาขาบริหาร การศึกษา จำนวน 3 ท่าน 5) พระภิกษุ ที่มีตำแหน่งเป็นเจ้าคณะจังหวัดหรือเจ้าคณะอำเภอ จำนวน 2 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ศึกษาทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1

1.1 ผลการศึกษาทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและข้อมูลรายด้านของทักษะที่จำเป็นของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ในภาพรวมและรายด้าน

ที่	ทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา	X	S.D.	แปลผล
1	ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม	4.32	0.67	มาก
2	ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี	4.34	0.62	มาก
3	ทักษะชีวิตและอาชีพ	4.36	0.64	มาก
รวมเฉลี่ย		4.34	0.63	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X = 4.34$, $S.D. = 0.63$) เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน เรียงลำดับจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ทักษะชีวิตและอาชีพ อยู่ในระดับมาก ($X = 4.36$, $S.D. = 0.64$) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก ($X = 4.34$, $S.D. = 0.62$) และด้านทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก ($X = 4.32$, $S.D. = 0.67$) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.1 แสดงผลการเปรียบเทียบทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ปฏิบัติงาน

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ปฏิบัติงาน

ข้อที่	รายการ	น้อยกว่า 10 ปี (n=175)		ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป (n=147)		t-test	Sig
		x	S.D.	x	S.D.		
1	ทักษะด้านการเรียนรู้และ นวัตกรรม	4.24	.70	4.41	.62	-2.214	.028*
2	ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี	4.27	.62	4.43	.60	-2.290	.023*
3	ทักษะชีวิตและอาชีพ	4.29	.67	4.43	.61	-2.014	.045*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ปฏิบัติงาน พบว่า ผู้ตอบแบบ สอบถามตามประสบการณ์ปฏิบัติงาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ข้อ ที่	รายการ		SS	Df	MS	F	Sig.
1	ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม	ระหว่าง	3.256	2	1.628	3.624	.028*
		กลุ่ม	143.326	319	.449		
		ภายในกลุ่ม	146.582	321			
		รวม					
2	ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี	ระหว่าง	2.340	2	1.170	3.085	.047*
		กลุ่ม	120.982	319	.379		
		ภายในกลุ่ม	123.322	321			
		รวม					
3	ทักษะชีวิตและอาชีพ	ระหว่าง	2.887	2	1.443	3.485	.032*
		กลุ่ม	132.133	319	.414		
		ภายในกลุ่ม	135.020	321			
		รวม					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า การเปรียบเทียบทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามตามขนาดสถานศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ซึ่งแต่ละด้าน มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนพัฒนาตนเองผ่านการอบรมหรือศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ และผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูทดลองหรือริเริ่มนวัตกรรมการเรียน การสอน 2) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการงานในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวิเคราะห์ และใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจอย่างถูกต้อง และผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูใช้สื่อดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ 3) ทักษะชีวิตและอาชีพ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับตัวได้ดีเมื่อต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงภายในหรือภายนอกโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวกับงานในหน้าที่อย่างเหมาะสม และผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างสม่ำเสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผลจากการศึกษาและเปรียบเทียบแนวทางพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

ทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า บริบทของการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีทักษะที่หลากหลาย โดยเฉพาะ “ทักษะที่จำเป็น” ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้สามารถจัดการข้อมูล จัดการงาน และตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะที่จำเป็นไม่เพียงเกี่ยวข้องกับความสามารถในการจดจำข้อมูล แต่ยังรวมถึงความสามารถในการเรียกใช้ข้อมูลอย่างเหมาะสม ถูกต้อง และทันเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคข้อมูลข่าวสารที่มีความซับซ้อนและหลากหลาย

1.1 ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า แนวทางการพัฒนาในด้านนี้มุ่งเน้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถจดจำข้อมูลผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้วิธีการที่กระตุ้นการคิดวิเคราะห์ การตั้งคำถาม และการเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับสถานการณ์เดิม การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการที่ให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ฝึกจำลองสถานการณ์จริง การจำแนกแนวทางแก้ปัญหาที่เคยเกิดขึ้นและการเล่าเรื่องราวในลักษณะของกรณีศึกษา (case study) ช่วยให้เกิดการจดจำอย่างลึกซึ้ง อีกทั้งการใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ เช่น การทำ Mind Map หรือการใช้แผนภาพแนวคิด และจดจำข้อมูลสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือช่วยจำ เป็นแนวทางสำคัญในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้แอปพลิเคชันหรือซอฟต์แวร์เพื่อจัดเก็บข้อมูล เช่น โปรแกรมจดบันทึกตารางการนัดหมาย หรือระบบฐานข้อมูลโรงเรียน ซึ่งช่วยลดภาระการจดจำรายละเอียดที่ซับซ้อนและสามารถเรียกใช้งานได้อย่างสะดวก รวดเร็ว นอกจากนี้ การใช้สื่อมัลติมีเดีย ช่วยให้การจดจำข้อมูลมีความน่าสนใจและมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความเชี่ยวชาญในการเข้าถึงและจัดการสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของทักษะที่จำเป็นในยุคปัจจุบัน

1.3 ทักษะชีวิตและอาชีพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า แนวทางพัฒนาทักษะที่จำเป็นเน้นไปที่การฝึกวินัยในตนเอง การมีแรงจูงใจ และการสร้างกระบวนการทำงานที่เอื้อต่อการจดจำข้อมูล ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนชีวิตการทำงานอย่างชัดเจน จัดลำดับความสำคัญของข้อมูลที่ต้องจำ และสร้างนิสัยในการทบทวนข้อมูลเป็นประจำ นอกจากนี้ การส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในที่ทำงาน เช่น การทำงานเป็นทีม การมีระบบช่วยเหลือกันในการจดบันทึกหรือเตือนข้อมูล จะช่วยลดความผิดพลาดจากการหลงลืม และสร้างความมั่นใจในการบริหารจัดการมากยิ่งขึ้น การพัฒนาในด้านนี้ยังควรคำนึงถึงความสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวและการทำงานเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีสุขภาพจิตที่ดี ซึ่งส่งผลต่อสมาธิและความสามารถในการจดจำโดยตรง

2. ผลการหาแนวทางพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

2.1 ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม พบว่า ข้อที่มีความถี่สูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนพัฒนาตนเองผ่านการอบรมหรือศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองผ่านการอบรมหรือการเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากจะช่วยยกระดับศักยภาพของบุคลากรแล้ว ยังมีผลทางอ้อมต่อการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาด้วย กล่าวคือ เมื่อผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการสนับสนุนการเรียนรู้ของบุคลากร เขาย่อมต้องจดจำข้อมูลด้านการพัฒนาบุคลากร รายชื่อ ความสามารถ จุดเด่น จุดด้อย และความต้องการจำเพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งจะช่วยให้การบริหารงานบุคคลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเกิดการตัดสินใจที่แม่นยำยิ่งขึ้นใน

บริบทของโรงเรียน แนวคิดนี้สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561) ระบุว่า การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ถือเป็นหนึ่งในการกิจสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และเป็นพื้นฐานของการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นมืออาชีพ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถจดจำข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพของบุคลากรและวางแผนส่งเสริมได้อย่างเหมาะสม ย่อมเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความพร้อมทั้งในด้านความรู้ ความจำ และการลงมือปฏิบัติ

2.2 ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี พบว่า ข้อที่มีความถี่สูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการงานในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ จะสามารถบริหารงานด้านต่างๆ เช่น งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคลากร และงานบริหารทั่วไป ได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง บุญยธิดา พันธุ์ฤทธิ์ (2563) เสนอว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือช่วยจำในรูปแบบดิจิทัล เช่น การจัดเก็บข้อมูลผ่านระบบ Cloud การใช้โปรแกรมบันทึกช่วยจำ หรือการตั้งระบบแจ้งเตือนทางอีเมลและแอปพลิเคชัน ช่วยลดภาระความจำในเรื่องข้อมูลจำนวนมาก

2.3 ทักษะชีวิตและอาชีพ พบว่า ข้อที่มีความถี่สูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับตัวได้ดีเมื่อต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงภายในหรือภายนอกโรงเรียน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันสถานศึกษาเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางนโยบายการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี แนวคิดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ ปัญหาด้านจำนวนครู และความคาดหวังที่สูงขึ้นจากชุมชนและผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่น และความสามารถในการจัดการกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ศิริพร กิจเกื้อกูล (2562) กล่าวว่า แนวทางสำคัญในการพัฒนาทักษะการปรับตัวของผู้บริหาร มีดังนี้ 1 พัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2 การสร้างความตระหนักรู้ในตนเอง 3 การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 4 การพัฒนาเครือข่ายวิชาชีพ 5 การบริหารจัดการความเครียดและอารมณ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. นำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาด้านนโยบาย (Policy) ดังนี้
 - 1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) พัฒนานโยบายการเสริมสร้างทักษะใหม่ที่เป็น (Reskilling / Upskilling) ให้ผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะสอดคล้องกับยุคดิจิทัล และโลกการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว
 - 1.2 กระทรวงศึกษาธิการ นำไปสู่การ ปรับปรุงกรอบมาตรฐานสมรรถนะ ของผู้บริหารสถานศึกษาให้ทันสมัย และครอบคลุมมิติต่างๆ เช่น การบริหารวิสัยทัศน์ นวัตกรรม และเทคโนโลยี
 - 1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบาย การคัดเลือก การแต่งตั้ง และการประเมินผู้บริหารสถานศึกษา
2. นำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาองค์กร (Organization) ดังนี้
 - 2.1 โรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ควรใช้ผลการวิจัยในการวางแผน ยุทธศาสตร์การพัฒนางาน โดยให้มีผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Leader)
 - 2.2 ผลการวิจัยควรถูกนำไปใช้เพื่อกำหนด แนวทางการจัดระบบภายในโรงเรียน เช่น การ

สื่อสารภายใน การบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของทั้งครูและนักเรียน

2.3 ส่งเสริมการสร้าง วัฒนธรรมการเรียนรู้และนวัตกรรม ภายในองค์กร โดยมีผู้บริหารเป็นผู้นำวัฒนธรรมเชิงบวก

3. นำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาบุคลากร (Personal) ดังนี้

3.1 นำผลวิจัยไปวางแผนพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรม สัมมนา โครงการพัฒนา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาให้เหมาะกับทักษะที่จำเป็น เช่น ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ทักษะเทคโนโลยี การคิดวิเคราะห์ และการบริหารความเปลี่ยนแปลง

3.2 พัฒนาแผนพัฒนารายบุคคล (IDP: Individual Development Plan) ของผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละคนให้สอดคล้องกับจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนา

3.3 ใช้ผลการวิจัยในการวางแผนทางการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) หรือการจัดโครงการพัฒนาศักยภาพร่วมระหว่างผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่กับผู้ที่มีประสบการณ์

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ทักษะของผู้บริหาร กับ ผลลัพธ์ของโรงเรียน เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ความพึงพอใจของครู หรือบรรยากาศการทำงานในโรงเรียน

2. ควรทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) หรือการทดลองแนวทางพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนจริง แล้ววัดผลก่อน-หลัง เพื่อพิสูจน์ประสิทธิผลของแนวทางพัฒนาที่นำเสนอ

3. ควรศึกษาความคิดเห็นจาก กลุ่มอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง หรือกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้ได้มุมมองรอบด้านต่อบทบาทและทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทปัจจุบัน

4. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา

5. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมหรือขัดขวางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

1. ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนพัฒนาตนเองผ่านการอบรมหรือศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ และผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูทดลองหรือริเริ่มนวัตกรรมการเรียนการสอน

2) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการงานในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวิเคราะห์ และใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจอย่างถูกต้อง และผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูใช้สื่อดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้

3) ทักษะชีวิตและอาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับตัวได้ดีเมื่อต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงภายในหรือภายนอกโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวกับงานในหน้าที่อย่างเหมาะสม และผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างสม่ำเสมอ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (หน้า 6–7). สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กรรณิการ์ เรตมอนด์. (2559). ทักษะภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล (หน้า 9–12).
- ชานนท์ วรรณ. (2563). ภาวะผู้นำและทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา. สำนักพิมพ์การศึกษาไทย.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2560). ทักษะและกระบวนการบริหารที่ผู้อำนวยการสถานศึกษาควรมีและใช้ในการบริหารงาน (หน้า 16–17).
- ณัฐพงษ์ ปรีชานนทกุล. (2563). ทักษะของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล (หน้า 7–8).
- ธีระ รุณเจริญ. (2563). ทักษะการบริหารสถานศึกษาในยุคการเปลี่ยนแปลง. สำนักพิมพ์การศึกษาไทย.
- แพรวดา สอนงพันธ์. (2557). การพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรพิมล แก้วอุทัย. (2563). ทักษะการติดต่อสื่อสาร (หน้า 9).
- ภูมิพิพัฒน์ รักพรหมมงคล. (2558). แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ภูมิพิพัฒน์ รักพรหมมงคล, และ วุฒิสักดิ์ คำมา. (2567). แนวทางพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิจิตร เขต 1. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, 6(1), 333–366.
- มนทาทิพย์ นามน. (2561). ทักษะการสื่อสาร (หน้า 16–17).
- วิไลพร คงเดช. (2563). การพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ (หน้า 22–33).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). กรอบทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1. (2565). รายงานผลการวิเคราะห์และพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>